

ZAUSTAVITE PRINUDNA ISELJAVANJA ROMA U EVROPI

**PRAVO NA STANOVANJE
JE LJUDSKO PRAVO**

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

Evropske vlade prinudno iseljavaju na hiljade ljudi iz njihovih domova. One ignorišu obaveze koje imaju na osnovu međunarodnog prava i krše ljudska prava.

Prinudna iseljavanja su okrutna, ponižavajuća i njima se krši međunarodno pravo. Prinudna iseljavanja se u Evropi dešavaju suviše često i pogađaju one koji najmanje mogu da im se suprotstave. Većina ljudi koji su prinudno iseljeni žive u siromaštvu ili na marginama društva. Romi su jedna od takvih ciljnih grupa; često su siromašni, isključeni iz društva a javnost je prema njima neprijateljski raspoložena. Romi su najveća manjina a ujedno i jedna od onih u najnepovoljnijem položaju u Evropi. Ima ih između 10 i 12 miliona u regionu, oko 6 miliona u Evropskoj Uniji. Mnogi žive u strahu da će biti prinudno iseljeni iz svojih domova. Prema njima se vrši diskriminacija a ponekad se tretiraju kao kriminalci. Zato su vlade u mogućnosti da ih prisilno iseljavaju i imaju malo obzira za njihova ljudska prava.

Posledice prinudnih iseljavanja su katastrofalne. Ljudi ostaju bez lične imovine, društvene mreže podrške, onemogućen im je pristup zapošljavanju i ostvarivanju prava na usluge kao što su obrazovanje i zdravstvo. Ljudi mogu da postanu beskućnici ili da se nađu u gorem položaju nego pre.

Amnesti internešenel je zajedno sa drugim organizacijama dokumentovao slučajeve prinudnih iseljavanja romskih zajednica u Bugarskoj, Češkoj, Francuskoj, Grčkoj, Italiji, Makedoniji, Rumuniji, Srbiji, Slovačkoj i Sloveniji.

Romskim zajednicama se širom regije često uskraćuje jednako pravo na smeštaj, obrazovanje, zdravstvenu zaštitu, vodu i sanitarije. Diskriminacija na tržištu rada često im otežava pronalaženje posla koji bi im omogućio da plaćaju stanarinu po tržišnim cenama. Budući da su efektivno isključeni iz programa dodele socijalnih stanova, ne preostaje im ništa drugo već da nađu smeštaj gde god im se ukaže prilika – često u neformalnim naseljima. Bez sigurnosti zakupa, oni su podložni prinudnim iseljenjima i drugim kršenjima ljudskih prava.

U većini slučajeva prinudnih iseljavanja, vlasti ne čine ništa kako bi romskim stanovnicima pronašle adekvatan alternativni smeštaj pa mnoge porodice nastavljaju da žive u privremenom i improvizovanom smeštaju godinama nakon deložacije. Velika je verovatnoća da će mnogi biti nanovo iseljavani. Uz još manje nade da će naći stalno zaposlenje i da će uspeti da izgrade postojanu mrežu podrške, postoji rizik da postanu još siromašniji i još više marginalizovani.

U retkim prilikama kada je Romima obezbeđen alternativni smeštaj, taj smeštaj je često odvojen od drugih delova grada i nalazi se pored deponija ili područja industrijskog i toksičnog otpada.

Romske zajednice pokušavaju da ostvare svoja prava. Vlade u Evropi su kršile i nastavljaju da krše regionalne i međunarodne standarde ljudskih prava, uključujući Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima. Vreme je da se stane na put ovoj nepravdi.

ŠTA SU TO PRINUDNA ISELJAVANJA?

Prinudno iseljavanje je uklanjanje ljudi protiv njihove volje iz kuća i sa zemljišta gde žive bez zakonskih prava i drugih mera zaštite.

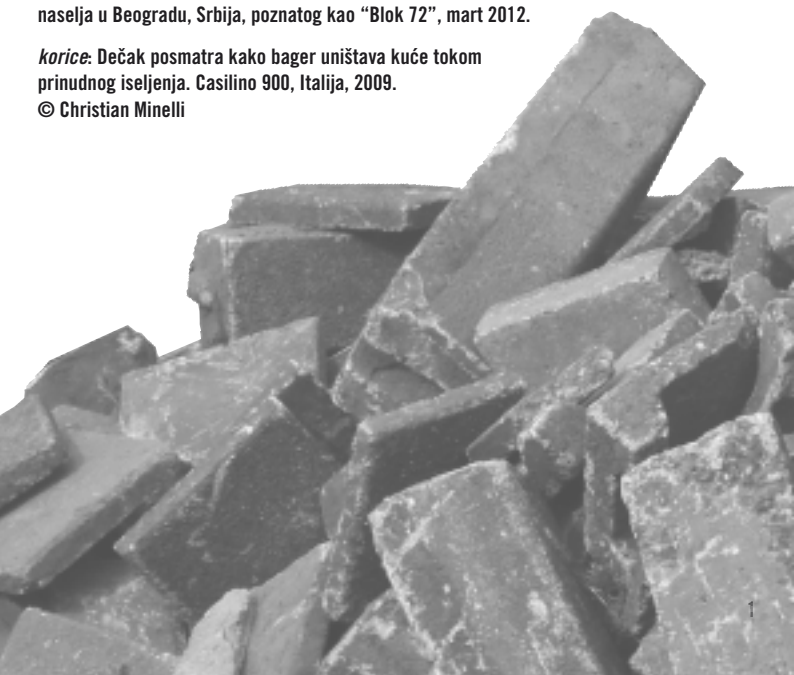
Iseljavanja ne bi smela da se sprovedu sve dok se ne istraže sve druge raspoložive alternative, dok se ne obavi potpuna konsultacija sa ugroženim zajednicama i sve dok se ne uspostave odgovarajuće proceduralne mere zaštite. Pre svega, trebalo bi da postoji odgovarajući i razumni otkazni period za ugrožene ljude pre iseljenja i niko ne bi trebalo da, kao posledica iseljenja, postane beskućnik ili podložan drugim kršenjima ljudskih prava. Tamo gde ugroženi nisu u mogućnosti da se sami staraju o sebi, vlada mora da obezbedi adekvatan alternativni smeštaj, preseljenje ili pristup plodnoj zemlji.

Ne smatra se svako iseljenje izvršeno na silu prinudnim iseljenjem. Ako se slede odgovarajuće mere zaštite, zakonskim iseljenjem koje uključuje upotrebu sile ukoliko je ona neophodna, proporcionalna i umerena, ne krši se zabrana prinudnog iseljenja.

gore: Romski stanovnici posmatraju prinudno iseljenje svog naselja u Beogradu, Srbija, poznatog kao “Blok 72”, mart 2012.

korice: Dečak posmatra kako bager uništava kuće tokom prinudnog iseljenja. Casilino 900, Italija, 2009.

© Christian Minelli

FRANCUSKA

Romski kamp blizu Boulevard du Mont d'Est u
Noisy-le-Grand, Pariz, juni 2012.

BEZ ALTERNATIVE ŽIVOTU NA ULICI

“Ako policija dođe, moraćemo da uzmemo dušeke i da spavamo na ulici.”

Teodor, Rom iz Rumunije, živio je sa 200 drugih u neformalnom naselju Noisy-le-Grand, u predgrađu Pariza. Poput drugih Roma koji žive u neformalnim naseljima u regiji Ile-de-France, Teodor je bio izložen ponovljenim prinudnim deložacijama iz drugih kampova a da mu nije ponuđen alternativni smeštaj.

Sudovi su 13. juna 2012. doneli odluku da će kamp biti iseljen po isteku tri meseca. Stanovnici kampa su u septembru 2012. izjavili da su policajci u civilu dolazili nekoliko puta, da su im rekli da napuste kamp, ali da im nisu dali formalno obaveštenje niti su ih konsultovali ili obezbedili hitan smeštaj. S obzirom na prošla iskustva sa deložacijama, uključujući incidente u kojima je policija intervenisala koristeći suzavac, i neizvesnost u vezi sa tačnim datumom deložacije, oni danima nisu mogli da spavaju.

Neformalno naselje Noisy-le-Grand iseljeno je 15. oktobra u 8 sati. Oko 10 policijskih vozila okružilo je kamp i stanovnicima kampa dalo jedan sat da pokupe svoje stvari. 150 Roma koji su još živeli u kampu, uključujući 60-oro dece postali su beskućnici. Ceo dan su kampovali ispred zgrade opštine, ali gradonačelnik nije hteo da ih primi. Nakon što su tamo proveli noć, policija ih je, navodno na silu, oterala do sledeće opštine Champs-sur-Marne. Grupa se na kraju razdvojila i do polovine oktobra nekima je pronađen smeštaj kod privatnih lica ili NVO, a drugi su pronašli nova mesta da se nastane.

GRČKA

Prinudno iseljenje romskih stanovnika iz Votankosa, Grčka, 1. jun, 2007.

PRIMORANI DA SE SELE OD MESTA DO MESTA

Tokom prošle decenije, lokalne vlasti u Grčkoj su prinudno iselile veliki broj romskih porodica i nastavljaju da ignorišu obaveze koje država, na osnovu međunarodnog prava, ima u pogledu obezbeđivanja adekvatnog smeštaja za sve stanovnike. Među deložiranim su bile mnoge romske porodice koje su živele u nepodnošljivim uslovima u kraju koji se zove Votankos, blizu centra Atine.

U junu 2007. godine, više od 100 romskih porodica prinudno je iseljeno sa zemlje na kojoj su živeli 10 godina, u ulici Aghiou Polykarpou u Votankosu, Atina. Budući da im vlasti nisu ponudile alternativni smeštaj, nekoliko se porodica uselilo u obližnju, napuštenu fabriku. Policija ih je na silu izbacila nekoliko dana kasnije. Vlasti ni ovog puta nisu pokušale da im obezbede odgovarajući alternativni smeštaj. Nekoliko meseci kasnije oni su prinudno iseljeni po treći put nakon što su se preselili na zemljište koje je bilo u vlasništvu privatne kompanije u Aegaleo, Atina. Ponovo su preseljeni u januaru 2008.

Požar koji je izbio 14. avgusta 2012. uništio je veliki deo romskog naselja smeštenog u ulici Salaminias u Votankosu. Policija je 17. avgusta 2012. raščistila ostatke požara i prinudno iselila one koji su ostali u naselju. Prema NVO Grčki helsinški odbor za monitoring nijednom Romu koji je ostao bez kuće, bilo zbog požara ili deložacije, vlasti nisu ponudile odgovarajući alternativni smeštaj.

TREBA DA ZNATI

Imate pravo na zaštitu od prinudnog iseljavanja bilo da iznajmljujete, posedujete, stanujete ili ste uzeli pod zakup kuću ili zemljište na kome je kuća izgrađena.

Vaša vlada, kao i mnoge druge vlade širom sveta, obavezala se da će štititi vaša prava na adekvatan smeštaj, vaše pravo na privatnost i druga ljudska prava. To znači da je vaša vlada pod obavezom da vas prinudno ne iseli iz vašeg doma.

Vaša vlada ne bi trebalo da vas iseli pre nego što ispuni određen niz akcija, uključujući:

- Da vam da adekvatno prethodno i napismeno upozorenje o datumu iseljenja.
- Da vas obavesti o predloženom iseljenju i u koje će se svrhe zemljište ili kuća koristiti ako ste iseljeni.
- Da vam omogući da se žalite na nalog o iseljenju, uključujući informaciju o pravnom leku i pravnoj pomoći ako su vam potrebni kako biste sudskim putem tražili nadoknadu.
- Da obezbedi da ne postanete beskućnik ako ne možete da sebi obezbedite smeštaj.
- Da vas, od početka do kraja, uključi u proces. Vaša vlada bi trebalo da vas uključi u otvoren proces konsultacija, da vam pruži sve relevantne informacije, uključujući opcije o preseljenju, na jeziku i u formi koju razumete i da vam pruži mogućnost da izložite svoj stav o predloženim opcijama i da predloži alternativne planove.
- Osigura da ste, ako budete relocirani, zaštićeni od prinudnog iseljavanja i da imate pristup uslugama i infrastrukturama kao što su voda, struja za kuvanje, grejanje, svetlo i sanitarije. Vaš smeštaj treba da je u okviru vaših mogućnosti, da vas štiti od vremenskih nepogoda i da ste fizički bezbedni. Lokacija bi trebalo da vam omogući da možete da dođete do vašeg radnog mesta, škole, zdravstvene ustanove i drugih usluga i ne bi trebalo da bude na izvoru zagađenosti ili u njegovoj blizini.
- Da vam ponudi nadoknadu za bilo kakav gubitak, kao na primer gubitak imovine ili robe.

Vi možete da budete iseljeni samo u krajnjem slučaju, kada su sva druga raspoloživa rešenja iscrpljena!

E SVOJA PRAVA!

Za vreme iseljavanja, trebalo bi:

- Da vam se da razumno vreme da iznesete svoje lične stvari i da uzmete građevinski ili drugi materijal iz vašeg doma, ako to želite.
- Da budete upoznati s uputstvima o ponašanju policije i drugih službenih lica koja će obavljati iseljavanje kao i o načinu na koji se vrši deložacija. Na primer, iseljavanje ne bi trebalo da se sprovodi u lošim vremenskim uslovima, za vreme proslava ili verskih praznika, pre ili za vreme izbora ili neposredno pre školskih ispita.
- Da znate da vladini službenici moraju da budu prisutni za vreme deložacije, da moraju da se identifikuju i pokažu formalno ovlašćenje za iseljenje.
- Da ste upoznati da rušenje vašeg stambenog objekta ne bi trebalo da se desi pre nego što vam se obezbedi preseljenje u adekvatan, alternativni smeštaj.

Adekvatan alternativni smeštaj

Država ima obavezu da obezbedi da niko ne postane beskućnik ili da je podložan kršenju drugih ljudskih prava zbog toga što je iseljen. Ako niste u mogućnosti da sebi obezbedite alternativni smeštaj ili da dobijete alternativan smeštaj za sebe i porodicu, vlasti moraju da vam obezbede adekvatan alternativni smeštaj.

ITALIJA

Porodice koje su prinudno iseljene iz kampa
Tor de'Cenci, septembar, 2012.

© Piero Cruciatti

SAMO KAMPOVI ZA ROME

“Opština nam je rekla da će koristiti silu da nas izbaci oдавde i da niko neće ostati... Nemamo izbora.”

Zajednice Roma redovno su bile podvrgnute prinudnom iseljavanju u Italiji. Zatvaranje kampa Tor de'Cenci prema “Normandskom planu” jasan je primer ove diskriminatorske politike koja promoviše etničku segregaciju.

Kamp Tor de'Cenci otvoren je od strane gradskih vlasti 1995. godine da bi se smestilo 350 Roma iz drugog kampa. Mnoga deca odrasla su u ovom kampu i pohađala su lokalne škole. Međutim, 2008. godine lokalne su vlasti najavile zatvaranje kampa Tor de'Cenci. Od tog trenutka vlasti su zapostavile održavanje kampa i nisu uspele da sprovedu prave konsultacije sa stanovnicima. Jedini alternativni smeštaj koji im je ponuđen bilo je preseljenje u druge “ovlašćene” kampove.

Stanovnici su se suprotstavili raseljavanju, ali uzalud. Gradonačelnik je krajem jula 2012. naredio zatvaranje kampa. Neke su se porodice žalile na odluku gradonačelnika, ali prvostepeni sud je presudio protiv njih. Pre nego što su uspeli da podnesu žalbu gradonačelnik je poslao buldožere. Do početka oktobra svi su preseljeni ili u La Barbuta ili u Castel Romano kamp. Oba kampa su bila ograđena, kontrolisana kamerama ili od strane čuvara, smeštena izvan grada, daleko od osnovnih usluga.

Iako su bivši stanovnici kampa Tor de'Cenci hteli da dobiju mogućnost socijalnog smeštaja, njihove šanse za to su bile ograničene. Kampovi su i dalje jedina opcija za smeštaj koju lokalne vlasti obezbeđuju Romima.

RUMUNIJA

Porodice koje žive u naselju Pata Rât na periferiji Cluj-Napoca, septembar, 2011.

© Mugar Vărzariu

ISELJENI IZ GRADA

Lokalne vlasti su 17. decembra 2010. godine prinudno iselile oko 76 porodica, većim delom Roma, iz ulice Coastei, u centru grada Cluj-Napoca, Rumunija. Stanovnici su imali jedan dan da spakuju svoje stvari i da se presele u područje Pata Rât, na periferiji grada pored deponije i bivšeg mesta za odlaganje hemijskog otpada.

U Pata Rât-u 40 porodica je dobilo alternativni smeštaj, jednu sobu po porodici, dok je drugih 36 porodica ostalo bez krova nad glavom. Porodice kojima je obezbeđen smeštaj dele zajedničko kupatilo sa još tri porodice.

Onima kojima nije dat alternativni smeštaj lokalne vlasti su poručile da “izgrade nešto” na parcelama pored postojećih stambenih jedinica. Neki su napravili improvizovane kuće ali samo uz verbalno odobrenje opštine i bez formalnog prava na zemlju. Oni žive u stalnom strahu od moguće deložacije. Drugi nemaju mogućnosti da nešto izgrade i prisiljeni su da potraže utočište kod rođaka ili prijatelja u već ionako prepunim sobama ili u gradu.

Najbliža autobuska stanica je u proseku udaljena 2.5 km što ozbiljno utiče na mogućnost pristupa školi, poslu, zdravstvenoj zaštiti i drugim osnovnim uslugama.

Nakon deložacije ulica Coastei je ostala prazna. Lokalne vlasti su nešto kasnije jedan deo ulice pretvorile u igralište.

SRBIJA

Prinudno iseljenje romskog naselja u Belvilu, Beograd, 26. april, 2012.

© Amnesty International

KRŠENJA PRAVA SE NASTAVLJAJU

Gradske vlasti su, 26. aprila 2012. godine, na silu iselile 240 romskih porodica koje su živele u neformalnom naselju Belvil u Beogradu, Srbija. Deložacija je izvršena kako bi se izgradili prilazni putevi za Savski most.

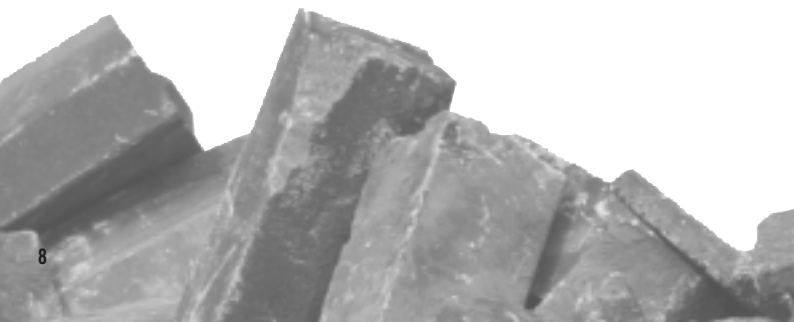
Gradske vlasti Beograda su od 2009. godine prinudno iselile oko 2700 Roma; deložacija Belvila potvrđuje ponovljeni neuspeh beogradskih vlasti da se pridržavaju standarda ljudskih prava.

Jedan broj porodica koje su deložirane iz Belvila upućen je u “kontejnerska naselja” u okolini Beograda koja ne ispunjavaju međunarodne standarde o adekvatnom smeštaju. Ova se naselja nalaze na obodima Beograda i odvojena su od većine stanovništva. Njihova lokacija, udaljenost od gradskog centra i troškovi gradskog prevoza otežavaju ljudima pronalaženje posla i pristup drugim uslugama.

Preostali deo iseljenih porodica je poslan u južnu Srbiju gde su prethodno bili prijavljeni. Tamo su se suočili sa daljim kršenjem ljudskih prava kao što su beskućništvo, kršenje prava na vodu i sanitarije i kršenje prava na slobodu kretanja i pravo na rad.

U aprilu 2012., Evropska komisija je odobrila €3.6 miliona za izgradnju stalnog smeštaja za porodice koje su iseljene iz neformalnih naselja. Međutim, većina predloženih lokacija za nove stambene jedinice je daleko od centra grada, ima loše veze javnog prevoza, pruža male ili nikakve mogućnosti zaposlenja i mogla bi da dovede do rasne segregacije Roma.

Dok se, na osnovu međunarodnih standarda, trajno ne reši raseljavanje porodica iz Belvila, nepravda se nastavlja.

“GRADONAČELNIK NAS JE IZBACIO IZ GRADA”

U avgustu 2012., bez velike pažnje javnosti, lokalne vlasti u Piatra Neamț Rumunija, prinudno su iselile oko 500 romskih stanovnika iz ulice Muncii. Preseljeni su u novi “socijalni smeštaj” udaljen oko 7km i odvojen od grada industrijskom zonom. U ulici Muncii uslovi su bili loši, bez struje i sa samo jednom pumpom za vodu. Ljudi su se nadali da će novi “komšiluk” Văleni 2 biti bolji. Međutim, po dolasku su shvatili da u susednom naselju nije bilo osnovnih pogodnosti kao što su ulično osvetljenje ili adekvatan prilazni put.

Dusia je jedna od stanovnica koja je predstavljala svoju zajednicu u razgovorima sa lokalnim vlastima pre deložacije. Tražili su da ih ne presele ali je njihov zahtev odbijen. “I da smo odbili da dođemo ovamo, oni bi nas doveli na silu.” Međutim, po dolasku, oni su shvatili da nove kuće ne samo što su bile izolovane od ostatka grada već nisu imale ni struju. Kako se spuštao sumrak, naselje je tonulo u tamu.

Kada bi Dusia pogledala svetla grada u daljini, oči bi joj se napunile suzama. “Ono što smo imali [u ulici Muncii], bilo je nekako bolje. Sada smo zaista isključeni iz društva.” Dusia je rekla da oni žele da se vrate u ulicu Muncii “čak i bez vode, bez ičega, radije to nego da ostanu ovde. Ne želimo da se prijavimo ovde. Odrasli smo u gradu, naša deca su odrasla u gradu... a sada smo završili na rubu šume, izolovani od sveta – zašto? Ono što je gradonačelnik zaista hteo da uradi jeste da nas izbaci iz grada, da ne gleda više Rome. I to se dogodilo.”

gore: Dusia je iseljena tri puta. Ona predstavlja svoju zajednicu iz ulice Muncii, Piatra Neamț, Rumunija, 2012.

PREPORUKE

Amnesti internešenel poziva vlade u Evropi da:

- Smesta zaustave prinudna iseljavanja i obezbede da se iseljavanja izvršavaju po međunarodnim i regionalnim standardima, uključujući Osnovne principe i smernice za iseljavanje i raseljavanje zasnovane na razvoju.
- Ozakone i primene jasnu zabranu prinudnog iseljavanja.
- Preduzmu konkretne mere za obezbedjivanje minimuma sigurnosti prava zakupa za sve ljude koji trenutno nemaju takvu vrstu zaštite, uključujući i izradu plana za regulisanje ili poboljšanje kvaliteta života u naseljima i u konsultaciji sa ugroženim zajednicama. Takav plan bi trebalo da omogući pristup uslugama koje su neophodne za ostvarivanje ljudskih prava poput prava na čistu vodu, sanitarije, obrazovanje i zdravstvene usluge.
- Svaki ponudjeni alternativni smeštaj treba da je u skladu sa međunarodnim standardima, a opcije preseljenja moraju da budu u skladu sa međunarodnim standardima i da imaju za cilj smanjenje rasne segregacije i da takođe uključuju pristup socijalnim stanovima i drugim stambenim programima.

Amnesti internešenel poziva Evropsku Uniju (EU) da koristi sva raspoloživa sredstva kako bi se osiguralo:

- Da nijedna od država članica nema za cilj prinudno iseljenje Roma, relocirani, segregisani ili neadekvatan smeštaj ili da Romi budu diskriminисani u pristupu socijalnom smeštaju;
- Da EU, posredstvom Evropske investicione banke i vlada država-članica, efektivno nadgleda korišćenje svojih fondova kako bi se osiguralo da fondovi EU ne doprinose ili imaju za posledicu kršenje ljudskih prava, kao što su prinudna iseljavanja te da se sredstvima za stambene programe ne podržavaju diskriminacija ili segregacija.

[amnesty.org/roma](https://www.amnesty.org/roma)

World Habitat Day public
action in Cluj-Napoca,
Romania, 3 October 2011.

Amnesti internešenel je globalni pokret koji ima više od 3 miliona pristalica, članova i aktivista u više od 150 zemalja i teritorija koji vode kampanju da se okončaju gruba kršenja ljudskih prava.

Naša je vizija da svaka osoba uživa sva prava sadržana u Opštoj deklaraciji o ljudskim pravima i drugim standardima međunarodnih ljudskih prava.

Nezavisni smo od bilo koje vlade, političke ideologije, ekonomskog interesa ili religije. Naš rad se uglavnom finansira kroz doprinose od našeg članstva i putem javnih donacija.

April 2013.
Indeks: EUR 01/004/2013
Serbian

Amnesty International
International Secretariat
Peter Benenson House
1 Easton Street
London WC1X 0DW
United Kingdom
www.amnesty.org